

Danske forsikringsselskabers investeringer i fossil energi

- Et notat baseret på en rundspørge blandt de ti største danske skadesforsikringsselskaber foretaget november-december 2018

Opsummering

Forsikringsbranchens formål er per definition at sikre sine kunder mod uforudsete ulykker. Forsikringsselskabernes forretningsmodel er eller vil i høj grad blive påvirket af de tiltagende klimaforandringer. Klimaforandringerne truer ikke blot forsikringsselskabernes muligheder for at beregne størrelserne af og risiciene for fremtidige ulykker, det ligger også i branchens natur at gøre sit for at sikre sine kunder mod klimarelaterede risici. Dertil viste [en undersøgelse](#) foretaget af YouGov for nylig, at der blandt kunder er stor interesse for at vælge finansielle virksomheder, som tager stilling til de klimarelaterede konsekvenser af deres investeringer. Ønsker forsikringsselskaberne at følge deres kunders interesser såvel som deres egne, bør de således vise, at de fører en investeringspolitik, som er kompatibel med målsætningen fra Paris-aftalen om at temperaturen ikke må stige med mere end 2 grader og helst højst med 1,5 grader. Enhver, der direkte eller gennem eksterne forvaltere ejer aktier eller obligationer udstedt af fossilselskaber, hvis forretningsmodel ikke er i overensstemmelse med Parisaftalen, påtager sig nemlig en del af ansvaret for de accelererende klimaforandringer. Det er dermed forsikringsselskabernes opgave at stille klare krav til klimaansvarligheden af deres investeringer.

AnsvarligFremtid har derfor foretaget en rundspørge blandt de ti største danske forsikringsselskaber¹ for at belyse, hvordan disse forholder sig til Paris-målsætningen, og hvordan dette afspejler sig i forsikringsselskabernes investeringspolitik. Af rundspørgen fremgår det, at forsikringsselskabernes samlede investeringsformue udgør et trecifret milliardbeløb. Forsikringsselskabernes investeringsvalg har altså en væsentlig mulighed for at påvirke markedet i en grøn eller i en sort retning.

Mens ingen af de adspurgte forsikringsselskaber kan siges at være i mål med at have Paris-kompatible investeringsporteføljer og investeringspolitikker, så tegner der sig dog et lille felt af selskaber som vi vurderer til at være længst fremme, dette udgøres af **Codan, Alm. Brand.** og **PFA Pension**. Herefter følger **Gjensidige, Tryg** og **Lærerstandens Brandforsikring (LB)**. Endelig er bagtroppen udgjort af **Topdanmark, If, Sygeforsikringen "danmark"** og **GF Forsikring**. Vurderingen er baseret på dels transparens særligt i selskabernes fossilinvesteringer, størrelsen og typen af deres fossilinvesteringer samt hvor klare kriterier og metoder forsikringsselskaberne har for en investeringspolitik, der er kompatibel med målsætningen fra Paris-aftalen.

Generelt tegner der sig et billede af, at der for en stor del af de adspurgte forsikringsselskaber mangler transparens omkring deres investeringer. Således er det kun **Codan, LB, PFA, Tryg** og **Alm. Brand.** som oplyser hvor store investeringer de har i fossilindustrien. I forhold til transparens er **PFA** i front, de har offentliggjort deres aktie- og obligationslister samt dialog- og eksklusionslister på deres hjemmeside. Af de fem selskaber som oplyser deres fossile investeringer har **LB** procentvist de største investeringer. Tilsammen udgør de fem selskabers investeringer i fossilindustrien 249 mio. kr.

Rundspørgen viser en mangelfuld investeringspolitik for investeringer i fossilselskaber. Således har ingen af de adspurgte forsikringsselskaber foretaget en principiel ekskludering af

¹ Da **Alka** er blevet opkøbt af Tryg, og da alle Alkas investeringer dermed varetages af Tryg, gælder Trygs svar også for Alka, og Alka er derfor ikke medtaget i rundspørgen.

fossilselskaber, og det er kun **PFA** og **Gjensidige** som angiver kriterier for eksklusion af fossilselskaber. Her udmærker **PFA** sig ved som de eneste at have defineret en metode til at sikre sig at deres investeringer efterlever målene i Paris-aftalen og om hvornår dette bør føre til eksklusion. Det virker dog problematisk, at hverken **PFA** eller **Gjensidige** endnu har foretaget eksklusioner af fossilselskaber på denne baggrund. Bagtroppen udgøres her af **Tryg, Topdanmark, Codan, Alm. Brand., LB, "danmark"** og **GF**, som ikke angiver specifikke kriterier til at vurdere, hvornår et fossilselskabs manglende kompatibilitet med Paris-aftalen bør føre til eksklusion.

Flere af selskaberne angiver, at de er ved at udvikle politikker på området, og det er glædeligt at der er et voksende fokus blandt forsikringsselskaberne på frasalg og aktivt ejerskab over for fossilsektoren, selvom forsikringsbranchen er bagud sammenlignet med andre brancher som pensionsselskaberne. I forlængelse heraf opfordrer AnsvarligFremtid forsikringsselskaberne til:

- Enten at tage en principbeslutning om eksklusion af fossilselskaber eller som minimum at udarbejde en investeringspolitik, der opstiller klare kriterier for aktivt ejerskab og en klar deadline for, hvornår manglende fremskridt som følge heraf bør lede til eksklusion af selskaber, hvis forretningsmodel eller øvrige aktiviteter (fx lobbyisme og misinformation) fortsat er i strid med Paris-aftalens målsætning.
- At implementere en transparent investeringspolitik ved at lade lister over deres aktie- og obligationsporteføljer være offentligt tilgængelige og ved at offentliggøre deres dialog- og eksklusionslister samt offentliggøre hvordan de stemmer på selskabernes generalforsamlinger. Dette er centralt, hvis selskaberne ønsker at vise, hvordan de støtter op om Paris-aftalen.
- Vi mener, at forsikringsselskaber kan uddelegere investeringer til eksterne porteføljeforvaltere, men ansvaret kan ikke uddelegeres. Derfor gælder de ovenstående opfordringer i lige så høj grad for investeringer foretaget af eksterne porteføljeforvaltere. Og forsikringsselskaberne bør lade sådanne overvejelser indgå i valg af og krav til porteføljeforvaltere. Hvilket nogle af selskaberne også angiver, at de har gjort.

1. Forsikringsselskabers investeringer i fossilselskaber

Forsikringsselskaberne er i rundspørgen blevet bedt om at angive deres samlede investeringskapital samt hvor mange og hvor store investeringer, de har i aktier og obligationer i fossile selskaber med henvisning til [FFI200](#). Det er en liste over de 100 største børsnoterede kulselskaber og de 100 største børsnoterede olie- og gasselskaber. Vi forventer derfor, at forsikringsselskabernes besvarelser som minimum redegør for deres investeringer i disse 200 selskaber, der tilsammen står for langt størstedelen af verdens carbon-reserver.

Forsikringsselskabernes investeringskapital udgør tilsammen et trecifret milliardbeløb. Hovedparten af selskabernes investeringer bliver udgjort af stats- og realkreditobligationer, men der er også en andel i aktier og erhvervsobligationer. Det interessante her er, hvor stor en del af selskabernes samlede investeringskapital, der er investeret i fossilselskaber som olie, gas og kul/mineselskaber.

Kun fem af de ti selskaber har ønsket at oplyse hvor store investeringer, de samlet set har i fossilselskaber. Det er **LB** der har 0,8 % af deres samlede investeringskapital i fossilselskaber, **Tryg** (0,2 %), **Codan** (0,2 %), **PFA** (0,2 %) samt **Alm. Brand**. (0,1 %). Den manglende transparens om investeringer i fossilenergi gælder for **Topdanmark**, **Gjensidige**, **If**, **"danmark"** og **GF**, der ikke har ønsket at oplyse deres investeringer, eller investeringer foretaget på deres vegne af eksterne porteføljeforvaltere, i kul-, gas- og olieselskaber.

PFA går forrest, når det kommer til transparens, og har således lagt lister med samtlige af deres investeringer i aktier og erhvervsobligationer offentligt tilgængeligt på deres hjemmeside. PFA som forsikringsselskab har investeringer i fossilselskaber, hvilket udgør 0,2 % af deres investeringer, dette svarer til 16,7 millioner.

Codan oplyser, at deres andel (0,2 %) i fossilselskaber ikke er investeret i kul, men udelukkende i gas og olie, hvilket set i et klimaperspektiv er at foretrække. De konkrete investeringer, oplyser Codan, er i Shell, Statoil, BP og OMV. Samlet set har Codan investeringer i fossilbranchen for 67,5 mio. kr.

Alm. Brand oplyser ligeledes, at deres investering (0,1 %) i fossilselskaber ikke er i kul eller tjæresand, men alene gas og olie, de oplyser dog ikke navnene på selskaberne. Samlet set har Alm. Brand investeringer på 11 mio. kr. i fossilbranchen.

LB oplyser at deres investering i FFI200-listen inkluderer 7 kulselskaber (0,02 % af LBs portefølje), og 23 selskaber, hvor over 25 % af omsætningen kom fra olie og gas (0,79 % af LBs portefølje).

Tryg offentliggør ikke investeringer i enkeltaktier. Først efter at have fået AnsvarligFremtids notat til kommentering har Tryg valgt at oplyse deres samlede investeringer i fossilselskaber. Tryg har investeringer for 94 mio. kr i fossilbranchen, svarende til 0,2 % af deres samlede investeringer.

Topdanmark redegør for, at de har investeringer i selskaber på FFI200-listen, men mener imidlertid ikke, at der er en direkte sammenhæng mellem at stå på listen og at have en forretningsmodel, der forårsager den største udledning af drivhusgasser. AnsvarligFremtid er i enkelte tilfælde enige i denne betragtning, men mener dog, at listen netop er en oversigt over selskaber, hvis forretningsmodeller forårsager den største udledning af drivhusgasser. Topdanmark angiver dog ikke, hvilke selskaber det drejer sig om eller størrelsen på deres investeringer i fossilselskaberne, og heller ikke hvordan de alternativt vurderer hvilke selskaber, der forårsager den største udledning af drivhusgasser.

Gjensidige ønsker ikke at oplyse, hvorvidt og i hvilket omfang deres forvaltere investerer selskabets midler i fossilselskaber. **If** deler heller ikke information om hvad de investerer i, men fortæller, at de forventer, at under 1 % af deres investeringer, er i selskaber på FFI200-listen. 1 % af If's investeringer svarer dog til ca. 888 mio. kr. **"danmark"** vurderer, at aktier og obligationer

fra selskaber fra FFI200-listen udgør mindre end 1,5 % af formuen. 1,5% af “danmarks” investeringskapital vil potentielt løbe op i 88 mio. kr. **GF** oplyser hverken beløb, størrelsesorden eller navne på de enkelte investeringer, de foretager.

AnsvarligFremtids kommentar

Det må betragtes som et problem, at halvdelen af selskaberne ikke er transparente omkring omfanget af investeringer i fossilselskaber. Den manglende transparens er også problematisk set i lyset af, at størstedelen af danske pensionselskaber vælger at offentliggøre deres investeringer. AnsvarligFremtid mener, at det er uheldigt at forsikringselskaberne ikke i større grad har valgt at støtte op om denne tendens. PFA (der også er et pensionselskab) er det eneste af de adspurgte forsikringselskaber, der har offentliggjort alle deres investeringer i både aktier og erhvervsobligationer på deres hjemmeside, og AnsvarligFremtid opfordrer derfor de øvrige forsikringselskaber til at følge PFA's eksempel.

2. Investeringspolitik

I rundspørgens besvarelser giver de fleste forsikringselskaber udtryk for, at de enten støtter Parisaftalen eller mere generelle principper for bæredygtighed. Men der er meget stor forskel på arten og omfanget af selskabernes initiativer på området. Nogle selskaber henviser til deres generelle kriterier for ansvarlig investering, hvor miljø eller klima i et eller andet omfang indgår. Andre selskaber har mere eksplicitte politikker for investeringer i fossilenergi og klimaansvarlighed. I den nedenstående gennemgang er der særligt fokus på omfanget af forsikringselskabernes konkrete, nedskrevne kriterier og politikker for investeringer i fossilselskaber. Med konkrete retningslinjer mener vi nedskrevne kriterier ift. Paris-aftalen. Det er kun, hvis der fremgår eksplicitte kriterier, at det er muligt at vurdere, om og hvordan en investors portefølje lever op til Paris-aftalens mål. Disse kriterier skal beskrive, dels metode til vurdering af en virksomheds Paris-kompatibilitet (% af fossilproduktion for virksomheden), samt virksomhedens planer om omstilling, inkl. hvor hurtigt det skal ske; dels hvordan det aktive ejerskab finder sted (indhold af dialog, stemmeafgivelser, eksklusion) samt offentlige lister over dette.

Kun to af de adspurgte forsikringselskaber – **Gjensidige** og **PFA** – angiver specifikke kriterier i forhold til investeringer i fossilenergi og klimarelaterede risici. De resterende otte forsikringselskaber – **Tryg, Topdanmark, Codan, Alm. Brand, If, "danmark", LB** og **GF** – angiver ikke en konkret, klimaspecifik investeringspolitik. Ingen af de ti forsikringselskaber angiver en procentangivelse for hvor stor en del af de selskaber, de investerer i, der må udgøres af fossilindustri inklusiv mineselskaber.

PFA er det eneste forsikringselskab, som angiver en specifik [metode](#) til at vurdere de enkelte selskabers forretningsmodel, som PFA har investeringer i, i forhold til Paris-aftalens mål om at holde de globale temperaturstigninger nede. Metoden har givet PFA anledning til dialog med nogle af deres porteføljeformidlere om investeringer i særligt tungt CO₂-udledende selskaber. Ud fra metoden foretager PFA løbende [screening](#) “for at afdække om de internationale konventioner og retningslinjer efterleves. Dialog med selskaber og eksterne formidlere omkring efterlevelsen af PFA’s politik foretages, prioriteres og vurderes af PFA’s Responsible Investment Board”. Dialogen har dog ikke resulteret i eksklusion af nogle selskaber endnu, og før PFA kan fremvise eksempler på eksklusioner af og/eller substantielle fremskridt hos de fossilselskaber PFA investerer i, har AnsvarligFremtid svært ved at vurdere den reelle effekt af PFAs metode. **Gjensidige** og **LB** nævner også eksklusion som en mulighed, men LB angiver ikke mere specifikke kriterier for, hvordan selskabers forretningsmodeller skal være i strid med Paris-aftalens målsætning for, at det skal lede til eksklusion. **Gjensidige** baserer deres eksklusion på råd fra GES International, der har indarbejdet Paris-aftalen i sin overvågning af selskaber.² **Gjensidige** nævner fire kriterier for eksklusion, blandt andet overholdelse af selskabets hjemlands klimamålsætninger og korrupte metoder i forbindelse med klima-lobbyisme. AnsvarligFremtid ser positivt på **Gjensidiges** brug af kriterier for at vurdere deres investeringer. Dog er de nævnte kriterier ikke nogen garanti for at have en investeringsporteføje i overensstemmelse med Parisaftalen, da fx de enkelte landes individuelle målsætninger langt fra behøver at være ambitiøse, og at de tilsammen ikke lever op til målet om at holde de globale temperaturstigninger nede. **Gjensidige** har endnu ikke ekskluderet nogle selskaber på disse kriterier.

De øvrige adspurgte forsikringselskaber – **Tryg, Topdanmark, Codan, Alm. Brand., If** og **"danmark"** – angiver ikke konkrete retningslinjer for aktivt ejerskab eller eksklusion af fossilselskaber, hvis forretningsmodel ikke er i overensstemmelse med Paris-aftalen.

² GES International er et investeringscreeningsselskab. Blandt GES’ kriterier er, at selskaberne ikke må udvinde, producere eller foretage handlinger, som er i modstrid med de Paris-mål som hjemlandet har sat (Nationally Determined Contribution, NDC), og at selskaberne ikke må udføre korrupte metoder i forbindelse med klima-lobbying. Siden rundspørgen blev startet, er GES blevet opkøbt af [Sustainalytics](#).

Tryg oplyser, at deres forvaltere er forpligtede til at udøve aktivt ejerskab i relation til deres investeringspositioner, og at alle deres forvaltere har guidelines om påvirkning af selskaber i retning af grøn omstilling. Tryg har dog ikke oplyst kriterier for, hvordan dette aktive ejerskab skal se ud eller resultaterne af deres aktive ejerskab. Tryg vurderer, at ingen enkeltinvestering i fossilselskaber er store nok til at leve op til, hvad Tryg kalder en 'passende størrelse', hvorfor Tryg ikke finder det nødvendigt med en skriftlig afrapportering over deres aktive ejerskab. Derfor har AnsvarligFremtid vanskeligt ved at vurdere, hvordan Trygs aktive ejerskab i praksis bliver brugt.

Flere andre selskaber nævner, at de fører en dialog med deres porteføljeforvaltere om opmærksomhedspunkter og kriterier for ansvarlig investering i fossilselskaber. Da de ikke har givet konkrete eksempler på, hvilke kriterier eller metoder de anvender, er det dog vanskeligt at vurdere, hvordan deres dialog med forvalterne sikrer, at selskabernes investeringer er kompatible med Paris-aftalen.

AnsvarligFremtid har yderligere spurgt ind til om selskaberne har øvrige tiltag, som støtter op om Paris-aftalen. Vi vil gerne fremhæve følgende tiltag, som er blevet nævnt: LB angiver en målsætning om at 5% af deres investeringer skal være i skov og 3 % i bæredygtig energi. Codan, Alm. Brand., Gjensidige og If angiver også ambitioner om grønne investeringer, men uden at de har definerede mål. Codan satser yderligere på forsikringer af vindmøller og vedvarende energi; Gjensidige investerer i og udvikler bæredygtigt byggeri; PFA har fokus på ejendomsporteføljernes energiforbrug.

AnsvarligFremtids kommentarer

Som indledningsvis beskrevet ligger det i forsikringsbranchens selvforståelse at gøre sit for at sikre sine kunder mod klimaforandringer, hvilket også må kalde på en forventning om, at branchen tager et ansvar i forhold til konsekvenserne af deres investeringer. I tråd med denne forventning angiver alle de adspurgte forsikringsselskaber også forskellige, gode grønne intentioner. For de fleste forsikringsselskaber gælder det desværre, at disse intentioner lige nu står i kontrast til de fleste af forsikringsselskabernes politikker – eller mangel på samme – i forhold til investeringer i fossilenergi. Det skal dog siges, at flere af de adspurgte forsikringsselskaber angiver, at de er ved at udvikle en investeringspolitik på området. AnsvarligFremtid opfordrer derfor til, at forsikringsselskaberne udvikler investeringspolitikker, som er kompatible med – og ikke modarbejder – målsætningen i Paris-aftalen. I forlængelse heraf anbefaler vi, at forsikringsselskaberne tager stilling til, hvordan de vil opstille eksklusionskriterier for fossilselskaber. Hvis forsikringsselskaberne stadig opretholder investeringer i fossilselskaber, bør de som minimum føre et reelt og virkningsfuldt aktivt ejerskab (dialog med selskaberne samt stemmeafgivelser på selskabernes generalforsamlinger) med krav om, at de fossilselskaber, som forsikringsselskaberne investerer i, inden for en relativt kort tidsfrist udarbejder en plan for, hvordan deres forretningsmodel kan blive Paris-kompatibel. Samme anbefaling gælder for forsikringsselskabernes investeringer varetaget af eksterne forvaltere.

Rapporten [”Sky’s limit” fra 2016](#) dokumenterer, at alene afbrænding af den mængde olie, gas og kul, som findes i felter, som allerede er under udvinding, eller hvor udvinding står til at blive påbegyndt, vil lede til en global opvarmning på over 2 grader. Og alene mængden af olie og gas vil medføre en temperaturstigning på over 1,5 grader. Det er derfor uansvarligt både ud fra en vurdering af finansielle risici forbundet med ejerskab af aktier/obligationer, og en vurdering af de

systemiske finansielle risici. som en manglende opfyldelse af Paris-aftalen vil føre til, at forsikringselskaberne ikke ekskluderer kulaktier fra porteføljen. Tilsvarende gælder for tjæresand. Olie og gas bør også udfases, men kan dog stadig bruges en kort årrække fremover. Men selskaberne skal altså ifølge ovenstående rapport allerede nu stoppe udbygning af ny infrastruktur til udvinding af fossile brændsler.

AnsvarligFremtid opfordrer derfor til, at forsikringselskaberne benytter kriterier, som tager udgangspunkt i, at der ikke skal investeres i fossilselskaber, som planlægger at udvikle fossile reserver, der ikke vil kunne udvindes, hvis målene i Paris-aftalen skal nås. Den ovennævnte rapport ”Sky’s limit” samt rapporten ”[2 degrees of separation](#)” og opfølgeren på sidstnævnte ”[Mind the Gap: the \\$ 1.6 trillion energy transition risk](#)” fra 2018 viser resultater af analyser, som undersøger hvor store fossile investeringer, der vil være tabt. Dette giver risiko for, at investorer i fossilselskaber vil ende op med strandede aktiver.

AnsvarligFremtid foreslår desuden forsikringselskaberne at overveje, om de i fremtiden vil tage afstand fra også at forsikre fossilselskaber, som ikke udvikler en strategi for, hvordan de kan blive Paris-kompatible.

3. Valg af forvaltere

De fleste forsikringselskaber overlader hele eller dele af varetagelsen af deres investeringer til eksterne porteføljeforvaltere. Således har **Tryg, ”danmark”** og **GF** uddelegeret forvaltningen af deres investeringer; **Codan, Gjensidige, LB** og **PFA** har uddelegeret dele af deres investeringer; heraf forvalter **Codan** og **PFA** størstedelen af deres investeringer selv. **Topdanmark, Alm. Brand.** og **If**³ forvalter selv deres investeringer.

Da de konkrete investeringer i høj grad afhænger af hvem som foretager investeringsvalgene, betyder det meget hvilke ESG-retningslinjer, de enkelte forvaltere bruger til at screene de selskaber, som de investerer forsikringselskabernes penge i. Her angiver **LB, Gjensidige, ”danmark”, GF og Tryg** refleksioner over hvilke retningslinjer i forhold til klimaet, deres forvaltere benytter. Det skal bemærkes at AnsvarligFremtid ikke specifikt har spurgt ind til forsikringselskabernes refleksioner over porteføljeforvalterne, og dette således afspejler, hvad selskaberne uopfordret har oplyst. Se bilag 2b for en gennemgang af disse refleksioner.

For både selskaber med ekstern og intern forvaltning er det, foruden hvad forsikringselskaberne eksplicit nævner i forhold til valget af deres forvaltere, relevant at se på den investeringspolitik i forhold til klimaet, som forsikringselskaberne angiver, se afsnit 2 (Investeringspolitik).

Bortset fra **Tryg, GF** og **PFA** så oplyser alle adspurgte forsikringselskaber, hvem de har som forvaltere af deres investeringer.

AnsvarligFremtids kommentarer

Det er positivt at flere selskaber har tilsluttet sig FNs Global Compact, PRI og verdensmålene eller refererer til ESG og etiske udgangspunkter i vurderingen af deres porteføljeforvaltere. Problemet ved disse tilslutninger og referencer er dog, at ingen af dem rummer specifikke retningslinjer for, hvornår en given investering er kompatibel med Paris-aftalens mål om en temperaturstigning på højst to grader og helst så lidt over 1,5 grader som muligt. Det vil ikke være muligt at leve op til Paris-aftalen, og dermed vil det også blive meget svært at leve op til verdensmålene, hvis ikke fossilselskaberne enten ekskluderes, eller der stilles krav til fossilselskaberne om, at de senest inden for en given (kort) tidsperiode skal have udviklet en strategi for, hvordan deres forretningsmodel skal gøres kompatibel med Paris-aftalen.

AnsvarligFremtid opfordrer derfor til, at de forsikringselskaber, som fuldt ud eller delvist benytter eksterne forvaltere – **Tryg, ”danmark”, GF, Codan, Gjensidige, LB** og **PFA** – vælger forvaltere, som eksplicit screener investeringer ud fra et princip om, at de skal understøtte Paris-aftalen, og at forsikringselskaberne udvikler en investeringspolitik, som forvalterne bør følge, som er kompatibel med Paris-aftalen.

AnsvarligFremtid anbefaler **Tryg, GF** og **PFA** at følge alle de øvrige forsikringselskaber og offentliggøre hvilke forvaltere, de benytter.

³ If's investeringer varetages af Sampo Group, som If ejes af.

4 - Forsikringsselskabernes forretningsmodel i forhold til klimaforandringerne

De tiltagende klimaforandringer kommer til at have stor betydning for forsikringsselskabernes forretningsmodel. Det gælder særligt de selskaber, der ikke kun har sundheds- og livsforsikringer. Klimaforandringerne vil medføre tiltagende orkaner, ekstrem nedbør, jordskred, tørke, skovbrande, hedeølger, oversvømmelser, stigende havoverflade, m.m. Dette vil påvirke forsikringsselskabernes præmier. Således skriver If: ”År 2014 kunne vi se at forsikringsselskabernes omkostninger for vejrrelaterede katastrofer fordobledes i fast pengeværdi i løbet af de sidste 20 år.”

Med lidt forskellige formuleringer angiver halvdelen af forsikringsselskaberne – **Tryg, Topdanmark, Gjensidige, If og GF** – at de enten har gennemført eller planlagt ændringer i deres forsikringspræmier relateret til klimaforandringerne. **"danmark", LB og PFA** angiver at de hverken har gennemført eller har planer om at ændre deres forsikringspræmier som følge af klimaforandringer. For både "danmark" og PFA gælder det, at de udelukkende har skadesforsikringer og derfor ikke forsikringstyper, som er direkte relateret til klimafænomener. **Codan** oplyser, at de løbende reviderer deres prismodeller, og ændrede forhold i samfundet kan lede til ændringer i præmier. **Alm. Brand.** oplyser hverken, om de har gennemført eller har planer om at ændre deres forsikringspræmier som følge af klimaforandringer.

Efterskrift

Notatet om rundspørgen er udarbejdet af AnsvarligFremtid ved Johannes Lundberg og Stine Thougard. Notatet har været rundsendt til kommentering angående faktuelle og uddybende oplysninger blandt alle ti deltagende forsikringsselskaber, hvorpå en række mindre rettelser er indføjet. AnsvarligFremtid har alene ansvaret for tolkning af oplysningerne. Notatet er færdiggjort og offentliggjort i marts 2019.

Bilag 1 – spørgsmål fremsendt til de ti største forsikringsselskaber i Danmark

Kære XX

Gennem de sidste år har AnsvarligFremtid med interesse fulgt de danske pensionselskabers voksende engagement i klimarelaterede risici og muligheder. Fremadrettet ønsker vi imidlertid også at afdække hvordan danske forsikringsselskaber forholder sig til problematikken, særligt set i lyset af, at en række af de største europæiske forsikringsselskaber allerede har besluttet at ekskludere investeringer i kulselskaber, og gradvist reducere deres eksponering overfor andre fossile investeringer. Vi tillader os derfor at fremsende nogle spørgsmål, som vi vil bede XX besvare.

Vi vil gerne modtage besvarelserne senest mandag den 17. december. Vi vil gerne bede om en bekræftelse af, at I har modtaget denne mail.

AnsvarligFremtid vil på baggrund af de modtagne svar udfærdige et notat om besvarelserne, som vil blive sendt til de forsikringsselskaber som indgår i rundspørgen. Her er det muligt at kommentere oplysningerne inden notatet sendes ud som en pressemeddelelse.

Rundspørgen henvender sig til de 10 største forsikringsselskaber.

Spørgsmål

1. Hvilke investeringsklasser investerer I i, og hvor store er jeres investeringer fordelt på investeringsklasser (aktier, obligationer, ejendomme, andet)?
2. Forvalter I selv jeres investeringer, eller har I andre til at gøre det for jer?
 - a. Og hvis I har andre, hvem er så de største af jeres forvaltere?
3. Hvor mange og hvor store investeringer har I i aktier og obligationer i fossile selskaber?
Vi henviser her til FFI200-listens oversigt (se vedhæftede dokument) over de 100 største kulselskaber og de 100 største olie- og gasselskaber, som en oversigt over selskaber hvis forretningsmodeller forårsager den største udledning af drivhusgasser.
4. Forventer I, at I vil ændre eller har I foretaget ændringer i forsikringspræmier for at tilgodese ændrede skadesomkostninger i forbindelse med de tiltagende klimaforandringer?
 - a. Hvis ja, hvilke ændringer har I foretaget eller vil I foretage? Et eksempel kan være ændringer i præmier i forbindelse med vandskader fra oversvømmelser/skybrud.
5. De sidste spørgsmål handler om, hvorvidt I har taget nogle konkrete tiltag med henblik på at sikre, at jeres investeringsportefølje støtter op om Paris-aftalen, specifikt målet om at begrænse de globale temperaturstigninger.
 - a. Har I en nedskrevet politik omkring investeringer i fossil energi? For eksempel at I ikke investerer i aktier/obligationer i mine/kul-selskaber som har mere end 25% af omsætningen fra kul?
 - b. Har I andre tiltag for at støtte op om Paris-aftalen?

Bilag 2a - Forsikringsselskabernes samlede investeringskapital og andelen af investeringer i fossilselskaber

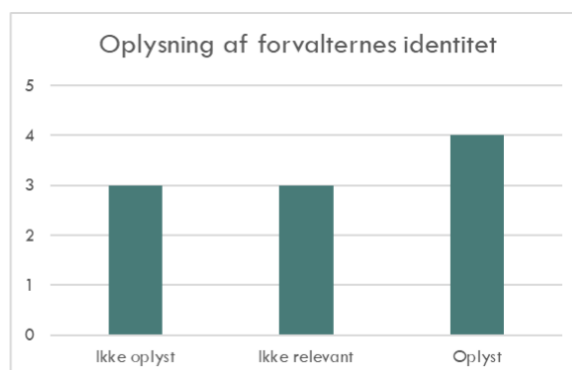
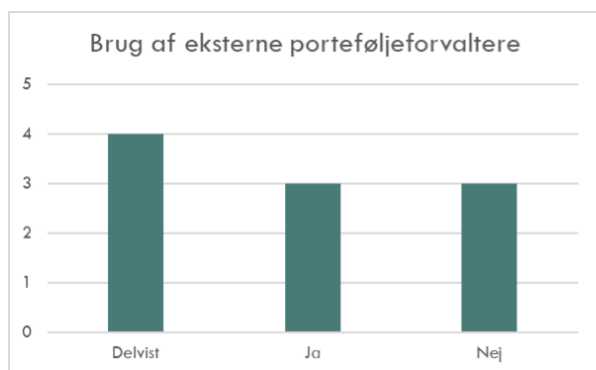
I nedenstående tabel er de ti største forsikringsselskaber i Danmark inden for skadeforsikring rangeret efter størrelse (målt på bruttopræmieindtægter i 2. kvartal 2017).

Selskab	Regnskabstal	Total investering (mia. kr)	Investering i fossilenergi (mio kr.)	Andel i fossilenergi
Tryg	2. kvartal 2018	45	94	0,21%
Topdanmark	2. kvartal 2018	19,5	Ønsker ikke at oplyse	
Codan	2. kvartal 2018	36,9	67,5	0,18%
Alm. Brand	Årsregnskab 2017	9,3	11,2	0,12%
Gjensidige	3. kvartal 2018	40,3	Ønsker ikke at oplyse	
"danmark"	Årsregnskab 2017	5,9	Ønsker ikke at oplyse	Under 1,5% (Potentielt op til 88,5 mio. kr)
If	3. kvartal 2018	88,8	Ønsker ikke at oplyse	Under 1% (Potentielt op til 888 mio. kr.)
LB	3. kvartal 2018	7,5	59,3	0,79%
GF	2. halvår 2018	4,4	Ønsker ikke at oplyse	
PFA	Årsregnskab 2018	10,2	16,7	0,16%

Kommentarer til størrelsen af forsikringsselskabernes totale investering:

- PFA er, som nævnt, både pensions- og forsikringsselskab. Tallene i tabellen ovenfor gælder for PFAs forsikringsportefølje. PFA koncernens samlede investeringsportefølje er på 538 milliarder kr. (ifølge årsregnskabet 2017), heraf var 6,25 milliarder investeret i fossilindustrien.
- Codan, Gjensidige og If har afdelinger flere steder i Norden/Baltikum, og har ikke udspecificeret investeringer specifikt for deres danske afdelinger.

Bilag 2b – Forsikringsselskabernes angivelser af overvejelser over deres forvalteres investeringspolitik i forhold til klimaet

Selskab	Brug af forvalter?	Oplyst forvalter?
Tryg	Delvist	Ikke oplyst
Topdanmark	Nej	Ikke relevant
Codan	Delvist	Oplyst
Alm. Brand	Nej	Ikke relevant
Gjensidige	Delvist	Oplyst
"danmark"	Ja	Oplyst
If	Nej	Ikke relevant
LB	Ja	Oplyst
GF	Ja	Ikke oplyst
PFA	Delvist	Ikke oplyst

AnsvareligFremtid har ikke specifik spurg ind til, hvilke programmer og kriterier forsikringsselskabernes porteføljeforvaltere anvender, og nedenstående afspejler således hvad selskaberne uopfordret har oplyst:

LB svarer mest udbygget, de skriver at de vælger forvaltere, som lever op til FN's [Global Compact](#)⁴, [PRI](#) (Principles for Responsible Investment)⁵ og [verdensmålene](#), og at LB to gange årligt

på baggrund af portefølje-gennemlysninger af [ISS Ethix](#)⁶ tager stilling til om de selskaber LB investerer i, er i overensstemmelse med LBs politik, og om dette bør lede til eksklusion eller andet engagement. **Gjensidige** skriver, at de baserer deres investeringspolitik på FN's Global Compact og på råd fra GES International, og hvis ikke selskaberne lever op til GES Internationals kriterier, kan det lede til eksklusion. Størstedelen af Gjensidiges midler investeres gennem eksterne forvaltere, som Gjensidige udvælger, men de angiver ikke derudover, hvad GES' råd betyder for dialogen med deres forvaltere. **"danmark"** skriver, at de samarbejder med forvaltere, som understøtter Paris-aftalen *eller* investerer ud fra øvrige etiske udgangspunkter, og at "danmark" kvartalsvis har opfølgingsmøder med deres forvaltere, hvor de sikrer sig, at der er fokus på SRI (Social Responsible Investing)⁷ herunder klima – men "danmark" beskriver ikke, om dette fokus har nogen konsekvenser. **GF** begrænser sig til at skrive, at ESG er et krav til deres porteføljeforvaltere, at GF vil stille fortsat øgede krav til miljømæssige hensyn, og at deres forvaltere årligt rapporterer til GF om efterlevelsen af GFs krav. **Tryg** skriver kun, at deres forvaltere er forpligtet til at påvirke selskaber i retning af grøn omstilling, og at deres forvaltere årligt rapporterer til Tryg om konkrete aktiviteter og effekt.

⁴ 10 ikke-bindende principper for virksomheder i forhold til anti-korruption, miljø, arbejds- og menneskerettigheder.

⁵ FN-understøttet netværk af investorer som ud fra seks principper arbejder for at implementere et øget hensyn til ESG-implikationer af deres investeringer.

⁶ ISS Ethix er et selskab, som screener om investeringer kan siges at være ESG-ansvarlige.

⁷ SRI er en generel betegnelse for ansvarlig investeringspolitik, og rummer ikke i sig selv specifikke kriterier.

Bilag 2c - Forsikringsselskabernes gennemførte eller planlagte ændringer i forsikringspræmier

Selskab	Gennemført eller planlagt ændringer i forsikringspræmier
Tryg	Ja, giver rabat på husforsikring ifm. klimasikring af boligen
Topdanmark	Ja, rapporterer til CDP, om hvordan Topdanmark forholder sig til klimaforandringer
Codan	Oplyser delvist; ændrede forhold i samfundet kan lede til ændringer i præmier
Alm. Brand	Oplyser ikke, men beregner løbende risikoeksponering
Gjensidige	Ja, øgede skadesomkostninger forårsaget af klimaændringer vil over tid medføre højere præmier
"danmark"	Nej
If	Ja
LB	Nej, har for nuværende ikke konkrete planer om at ændre i præmier
GF	Ja, forsikringerne er blandt andet baseret på vejskadehistorik
PFA	Nej

Bilag 2d - Forsikringsselskabernes nedskrevne politikker omkring investeringer i fossil energi

Selskab	Divestering ud fra virksomheders omsætning i:		Konkrete retningslinjer for vurdering af Paris-kompatibilitet
	a. kul/mineselskaber	b. olie og gasselakaber	
Tryg	Nej	Nej	Nej
Topdanmark	Nej	Nej	Nej
Codan	Nej	Nej	Nej
Alm. Brand	Nej	Nej	Nej
Gjensidige	Nej	Nej	Ja, GES Internationals kriterier
If	Nej	Nej	Nej
"danmark"	Nej	Nej	Nej
LB	Nej	Nej	Nej
GF	Nej	Nej	Nej
PFA	Nej	Nej	Ja, metode for vurdering af porteføljens CO2-udledning